

סיפורים נפלאים פרשת בא

"דבר נא באזני העם" (יא, ב)

הזהירם על כך. שלא יאמר אותם צדיק אברהם: 'ועבדום ועיני אותם' בהם 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' לא קיים בהם (רש"י). מפני מה מבקש הקב"ה מישראל שייקחו את רכוש המצרים מן הסיבה של "שלא יאמר אותם צדיק", ולא משום עצם ההבטחה? בספר "דרש מרדכי" של הרב מרדכי דרוק מובא כי האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל תרץ זאת בעזרת מעשה שארע לו בימי השואה האיומה. היה זה באחד מימי העבודה המפרכים כולם שכבו לישון על הדרגשים והרבי מצא את עצמו שוכב ליד יהודי מומר. המומר לחש על אזנו: "אתה יודע, רבי, גם לי יהיה עולם הבא!" "לך?" התפלא האדמו"ר - "איך יתכן? הלא אתה משומד!" השיב המומר: "כשהיטלר הביא אותי לכאן הוא בדק שלשה דורות אחורנית כדי למצוא אף את אלו שיש בהם שמץ יהדות קלוש בלבד. אם אני טוב בשביל היטלר כיהודי, וסובל אתכם ביחד כיהודי, הרי שטוב אני גם בשביל העולם הבא... לא יתכן, שכאן אסבול בגלל היותי יהודי, ושם לא אזכה להיכנס לעולם הבא!". לשמע הדברים הגיב האדמו"ר בקורת רוח: "יישר כחך, תירצת לי בכך קושיה גדולה שהייתה לי אודות הסיבה שאותה מונה הקב"ה להוצאתם של ישראל ברכוש גדול ממצרים. הנה כי כן, הקב"ה לא חייב לתת מאומה לזרעו של אברהם, לפי שבשנות השעבוד הם נשתקעו במ"ט שערי טומאה ועבדו עבודה זרה ממש כמו שכניהם. אלא, כדי שלא יאמר אותם צדיק: הלא הבטחת 'כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול'. ואם אין הם נחשבים לזרעי - מפני מה קימתם בהם 'ועבדום וענו אותם'? מכאן שאם הם טובים עבור השעבוד, הם טובים דים גם כדי לקבל את שכר הרכוש הגדול!" (דרש מרדכי)

"ושמרתם את המצות" (יב, יז)

פעם בא אורח לביתו של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע ולא היה לו מה לתת לאורח לאכול רק מצה שמורה הייתה בביתו, שאותה הוא שמר מכל משמר לפסח. לקח הרה"ק רבי דוד את המצה השמורה, בישל ממנה מאכל ונתן לאורח לאכול. לתמיהת בני ביתו, הוא הסביר: הרי את החיוב של מצה שמורה לומדים אנו מן הפסוק: "ושמרתם את המצות". ומאותו פסוק עצמו הרי לומדים אנו דין נוסף שמצווה הבאה לידך אל תחמיצנה. הריני מקיים איפוא את הדין שלא להחמיץ את המצוה, ולפסח יזמן לי הקב"ה מצה שמורה אחרת. (כתב סופר)

"ושמרתם את המצות" (יב, יז)

מעשה שהיה פעם בעת אפיית המצות של מרן הגרי"ז ז"ל בירושלים, נגש אחד אל הגרי"ז וסיפר לו סיפור שמספרים על אחד מגדולי האדמו"רים הראשונים, שהיה אופה את מצותיו בדקדוקים נוראים, ובאותה המאפיה באותו זמן אפה את מצותיו גם יהודי פשוט אחד, שראה את כל הדקדוקים הנפלאים של האדמו"ר במצותיו, הצטער על כך שהוא אינו יכול גם כן לעשות כך, ונעמד לו אותו היהודי בקרן זוית

והתפלל לד' מקירות לבו: רבש"ע, אני יהודי פשוט, ואיני יכול להדר ולדקדק בעסק המצות כמו האדמו"ר, על כן הנני מבקש ומתחנן לסייעתא דשמיא שהמצות שאני עושה יצאו כשרות ומהודרות... האדמו"ר שהבחין ושמע תפילה זכה זו, ניגש אל היהודי הזה ובקשו להחליף אתו את מצותיו. (כך סיפר הנ"ל לפני הגרי"ז, והיה מורגש שכוונת המספר הייתה להוכיח שעדיפות מצות שכשרות ע"י תפילה, יותר מאשר מצות כשרות ומהודרות ע"י רוב עמל ודקדוקים וחומרות). השיב לו רבינו הגרי"ז על אתר תוך כדי דיבור: אם כן הלא רואים שהיהודי הוא באמת פעל בתפילתו על המקום, שאכן זכה ע"י תפילה, שהוא יזכה במצה שנעשית מתוך רוב דקדוקים והידורים אשר עמל ויגע עליהם האדמו"ר. (פניני מרן הגרי"ז)

"מה העבודה הזאת לכם" (יב, כו)

הרשע תמה על העבודה הזאת. מוכן הוא להציע עבודה אחרת, לקיים דינים אלו ולהתעלם מאחרים, לשמור מצוות כהבנתו ועל פי החלטתו. די בכך, לדעתו, והקב"ה יסתפק בזה. משל, אמר הסבא מנובהרדוק זצ"ל, למה הדבר דומה, לאדם שנכנס לחנות אריגים וביקש אריג קטיפה כחול כהה. אך האריג אזל. המוכר יכול היה לומר, שאין ברשותו אריג כזה. יכול היה לומר לקונה לבוא למחרת היום, והוא ישתדל להשיג את האריג. אבל הוא הוריד מן המדף גליל של אריג פשתן שחור, והחל לשכנע את הקונה, שכדאי לו לקנות מגליל זה. האריג הוא כמעט כקטיפה, איכותו מעולה, והצבע השחור אינו שחור כמש. זהו כחול כהה ועמוק, כהה עד מאוד... הקונה מיאן לשמוע. אין הוא רוצה באריג פשתן, וגם הצבע אינו מתאים. אבל המוכר לא הרפה ממנו, ודבר בלהט רב. מי יודע, אולי גם את עצמו שכנע, אולי באמת ובתמים אמר, שהאריג שעיר מעט, מבריק מעט, דומה לקטיפה, וההבדל הוא במחיר בלבד. ולא הבין, שהנגיעה האישית מדברת מתוך גרונו, ורצונו להרוויח כמה פרוטות מעות את שיקול דעתו. (אור המוסר)

"ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים" (יב, לה-לו)

מדוע חוזרת התורה ומספרת על שאילת כלי הזהב והכסף גם כעת, בשעה שיוצאים ישראל ממצרים? התוספות מבאר, שבני ישראל ארזו את מזוודותיהם לקראת היציאה, ובתחתית המזוודות טמנו את כלי הזהב, הכסף והאבנים הטובות. בליל יציאת מצרים, נקש המצרי על דלת ביתו של היהודי: "מוישה, אתם הולכים?" אכן כן, משיב משה. "אני מבקש שתחזיר לי את הזהב והכלים ששאלת ממני..." "אין בעיה" משיב מוישה ברוחב לב, "רק תמתין מעט, אני רק צריך לפרק את המזוודה ומיד תוכל לקבל... מדובר בלא יותר משעתיים שלוש..." שעתים - שלוש? המצרי מתחלחל - מי יודע אילו מכות עוד

סיפורים נפלאים פרשת בא

"ולא יראה לך חמץ" (יג, ז)

פעם אחת בא אל הרה"ק מרדומסק בעל תפארת שלמה ז"ל, רב גדול בתורה לפני הפסח, ונתן לו פתקא, והזכיר שם, שיהי רצון שלא יכשל חס וחלילה בהוראות חמץ בפסח בשאלות בני עירו. ואמר לו הרה"ק סגולה לזה, שיראה ללמוד ולסיים כל הלכות פסח מהחל ועד כלה. וזה יהיה לו סגולה ושמירה בטוחה, שלא יבוא לו שאלה. והרב הנ"ל עמד משתאה מה זאת, מה שייכות זה לזה. הסביר לו הרה"ק, תדעו כי ההלכה בשולחן ערוך מבקשת ומתחננת בשמים ממעל, שנלמדהו. ומי שאינו לומד את ההלכות, הלא ההלכה עומדת וצווחת בשמים, ומבקשת שנלמד את ההלכות. מה עושים בשמים, מכריחים אותו בעל כרחך ומזמינים לו שאלות, כדי שעל ידי זה יתגלגל הדבר שילמד את ההלכות. ולכן עצה היעוצה ועצה טובה קמ"ל, אם כבודו ילמד את כל הדינים וההלכות לפני הפסח, אזי תשקוט ההלכה מטענתה שנלמדנו, כי הרי כבר למדו אותה לפני הפסח, לכן ירויח שלא יזמינו לו משמים שום שאלות. (אוצר אפרים)

"והיה לך לאות על ירך" (יג, ט)

אחד מחסידי פשיסחא חיבב וייקר מאוד את התפילין שלו, שאביו קנה לו לבר-המצווה מידי סופר סת"ם ירא-שמים ובעל כתב נאה במיוחד. החסיד היה מוסר את התפילין לבדיקה בכל שנה, ותמיד נמצאו ללא רבב.

פעם אחת, בערוב ימיו של החסיד, בדק הסופר את התפילין ונחרד לגלות כי חסרה אות בפרשיות התפילין. כלומר, התפילין היו פסולות משעת כתיבתן. הסופר לא ידע איך יקבל החסיד את הבשורה, והלך סחור-סחור עד שאמר לו את הדברים כהווייתם.

לתדהמתו החל החסיד לרקוד בחדר מרוב שמחה. אחד מבניו שאל אותו לפשר השמחה, והחסיד ענה: "ראה איזה נס! שווה בנפשך שהאות החסרה לא הייתה מתגלה, ואז הייתי נפטר מן העולם בלי שאניח תפילין כשרות אפילו פעם אחת בימי חיי. עכשיו אוכל לקיים את המצווה לפחות מכאן ולהבא".

"והיה לך לאות... ולזכרון בין עיניך" (יג, ט)

בתפילת לשם יחוד קודם הנחת תפילין אומרים וציוונו להניח על היד. שהיא כנגד הלב לשעבד בזה תאוות וכו' ועל הראש כנגד המח וכו'. ויש להבין זאת על פי משל לבני מדינה שרצו להמליך איש אחד למלך, אמר המיועד. אם כנים דבריכם, אסרו תחילה באזיקים את פלוני, המערער על המלוכה, ואחר כך תמליכוני עליכם. כיוצא בדבר זה, טרם יעטר אדם בתפילין את המוח להקדישו, צריך הוא תחילה שיאסור באזיקים את המערער על המלוכה, דהיינו את הלב השולט באברי הגוף, ובתפילין שהוא מניח כנגד הלב הריהו קושרו באזיקים לפיכך מקדימים תפילין של יד כנגד הלב, ומברכים 'להניח' ורק לאחריו מניחים של ראש ומברכים על 'מצות' כדרך שמברכים על גמר מצוה. (חתם סופר)

יבואו בשעתיים הללו?!... גם כך מצרים בקושי מחזיקה מעמד... "טוב, טוב, לא צריך..." הוא מומלמל, "העיקר שתלכו מהר ככל האפשר". (ומתוק האור)

"וימש חושך" (י, כא)

בעלי המליצה אמרו על מאמרם ז"ל (שמות רבה יד, א) שהחושך היה כעובי דינר, ואמרו כי אכן, עובי הדינר והממון מכסה את העיניים שלא יראו איש ברעהו ובצרכיו. פעם בא יהודי לתנות את מכאובו לפני הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע כי פלוני רודף אותו עד חורמה ומציק לו ביותר. ענהו הרה"ק, הנה לכל חבל יש שני ראשים. ובכדי למתוח את החבל יש למושכו מב' קצותיו - שני אנשים מב' הקצוות, ואם יעזוב אחד מהמושכים את החבל, לא ימתח החבל יותר, ולא עוד אלא שהמושך מאידך גיסא יפול אחור. כן גם עתה, אם תחדול מלענות ליהודי זה הרודף אותך ותתעלם ממנו כליל, הרי זה כמי שעזבת את קצה החוט וחרבך יפול וילך ממך מאליו... (באר הפרשה)

"שבעת ימים תאכל מצת, מצות יאכל את

שבעת הימים" (יג, ו-ז)

פעם נמנו גבאי העיר וילנא וגמרו, להפחית לעניי העיר את התמיכה הקבועה לרכישת מצות, עקב היקר שהאמיר באותה שנה. דבר ההחלטה הגיעה לאזניו של הגר"א מוילנא, והוא כנס את הגבאים כדי להניא אותם מהחלטתם לפגע בעניי העיר. "מה טעם", שאל הגר"א את הפרנסים, "נאמר בתורה 'שבעת ימים תאכל מצת' - מצת חסר בלי וא"ו, ובפסוק שלאחריו נאמר 'מצות יאכל' - מצות מלא? נבוכו הנאספים והגר"א המושך: "ללמדנו בא הכתוב, שבשעה שאדם דואג לעצמו, אזי תאכל מצת בכתיב חסר, כי יכול הוא להפחית ולצמצם את ההוצאות עצמו. אולם כאשר מצות יאכל לאחרים, אזי אינך רשאי להפחית, ועליך לתת בשפע".

"וכל בכור אדם בבניך תפדה" (יג, יג)

אחר פטירתו של רבי צבי הירש מזידיטשוב, רבו ודודו של רבי יצחק אייזיק מקומרנא, נסע רבי אייזיק לראשונה להונגריה והתקבל בכבוד רב בעיר מונקאטש. בשבת כבדוהו בקריאת התורה כפי שהיה רגיל, וכשהעלו את הלוי לתורה והלה בקש להתחיל לברך, פנה אליו רבי אייזיק והביט בו בחמרה: "האם גם אביך היה לוי"? חורו פניו של האיש, ובבושת פנים הודה שאינו אלא ישראל, אלא שבהגיעו מפולין חשש שלא יכבדוהו כראוי בבית הכנסת, ולכן הציג עצמו כלוי. לאחר רגע קט טען האיש: "מה פשעי מה חטאתי? וכי נטלתי מעשרות כלוי?! גער בו הצדיק ואמר: "האם את בנך בכורך פדית כדן התורה"? נבהל האיש ובשפלות קול הודה שלא עשה כן. למחרת השבת, נערך פדיון בנו של אותו אדם, שכבר הגיע למצות, ותהום כל העיר מונקאטש מראיתו הזכה של הצדיק מקומרנא.